

у дослідженні Т. Вайди “Педагогічні можливості деяких сучасних інформаційних технологій як засобів дистанційного навчання здобувачів вищої освіти у закладах МВС України” [4]. Через популярні інтернет-ресурси викладачі кафедри СФ і ВП забезпечують курсантів (студентів) всіма необхідними дидактичними матеріалами для лекційних, практичних і семінарських занять. Звіти щодо завдань, контроль самостійної роботи, їх оцінювання, а також консультації проводяться через такі відеоінструменти як Zoom та Skype, месенджери Viber, WhatsApp, Telegram, Facebook, е-пошту ukr.net; платформи е-ДН Moodle та Naurok, чати соціальних мереж Facebook, Viber. Різноманітність функціоналу цих інструментів дозволяє у повному об’ємі покрити потреби технічного характеру як викладачів, так і здобувачів під час навчання у дистанційній формі. А також через те, що ці додатки широко використовуються правоохоронцями у їх професійній діяльності, вони мають можливість опанувати вищезазначені технології ще під час навчального процесу на достатньому для роботи рівні.

Таким чином, ми бачимо, що впровадження сучасних технологій надало та продовжує надавати майбутнім правоохоронцям можливість розширення спектру навичок під час очного навчання та безперервного і якісного навчального процесу в умовах дистанційного навчання.

Перелік використаних джерел

1. Положення про вищі навчальні заклади МВС : наказ Міністерства внутрішніх справ України 14.02.2008 № 62 (в редакції від 30.04.2015). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-08>.

2. Сорокіна Г. М. Роль сучасних технологій у системі вищої освіти / Харків: Національна академія Національної гвардії України, 2020. – С. 68-69.

3. Юшкевич О. Г. Застосування інформаційних технологій під час вивчення адміністративно-правових дисциплін. / Чернігів. нац. технол. ун-т. – Чернігів, 2019. – 293 с. С. 276-278.

4. Вайда Т.С. Педагогічні можливості деяких сучасних інформаційних технологій як засобів дистанційного навчання здобувачів вищої освіти у закладах МВС України. Юридичний бюлетень: наук. журн. / редкол.: О.Г. Предместніков та ін. – Одеса: ОДУВС, 2020. Вип. 12. С. 202 - 212.

Чорна

Олена Володимирівна,

аспірант кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Здійснення кримінального процесуального судочинства в умовах правового режиму воєнного стану та пов'язаного із цим особливого режиму здійснення досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень є актуальним та сучасним вектором розвитку не тільки судової практики, але й юридичної науки. Саме тому застосування норм міжнародного права і неухильне зобов'язання держави у питаннях захисту прав людини під час здійснення судового контролю у кримінальному провадженні потребує здійснення наукового пошуку.

Головне завдання судового контролю у кримінальному провадженні полягає у забезпеченні дотримання прав учасників процесу (у першу чергу підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого) під час досудового розслідування та під час судового розгляду.

Аналіз положень чинного кримінального процесуального законодавства та наукових праць дозволяє дійти висновку забезпечення судового контролю є важливою функцією судової влади, а вагомість та ефективність судового контролю за дотриманням прав людини полягає в тому, що суд, визнавши, що є порушення прав людини, забезпечує їх відновлення [1]. При цьому, в умовах воєнного стану важливого значення набуває застосування при здійсненні судового контролю норм міжнародного права і міжнародних договорів щодо зобов'язань держави у питаннях захисту прав людини.

До того ж саме міжнародні договори містять певні правові стандарти, які визначають принципи, зміст і характер національного кримінального процесуального права.

Незважаючи на законодавчу регламентацію в ст.1 КПК України того, що кримінальне процесуальне законодавство України складається з відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цього Кодексу та інших законів України [2], саме поняття міжнародного правового стандарту є дискусійним: не існує універсального та єдиного визначення міжнародного правового стандарту.

Також термін «міжнародні стандарти прав людини» розуміють як закріплені в міжнародних актах і документах, текстуально уніфіковані, функціонально універсальні (для певних міжнародних об'єднань держав) принципи і норми, що фіксують мінімально необхідний та/або бажаний зміст та/або обсяг прав людини, обумовлені досягнутим рівнем соціального розвитку і встановлюють позитивні обов'язки держав щодо їх забезпечення, охорони і захисту, передбачаючи за їх порушення санкції політико-юридичного або політичного характеру [4, с. 15].

Далі логічно послідовним вважаємо за необхідне визначити основні та значущі міжнародні законодавчі акти, якими закріплено стандарти захисту прав людини: Загальна декларація прав людини (1948), яка прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН; Міжнародний білль про права людини

(Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966); Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966); Хартія економічних прав та обов'язків держав (1974); Європейська соціальна хартія (1961); Конвенція про права дитини (1989); Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (1984); Міжнародна Конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень (2006); Конвенція про захист прав людини та основних свобод (1950) тощо.

Важливою особливістю при здійсненні досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень в Україні в умовах збройного міжнародного конфлікту з Російською Федерацією 24 лютого 2022 року є те, що у кримінальному процесі окрім принципів і норм міжнародного права прав людини (МППЛ) застосовуються принципи і норми міжнародного гуманітарного права (МГП) і міжнародного кримінального права (МКП).

Принципи і норми цих трьох галузей міжнародного права мають тісний зв'язок, частково збігаються між собою або впливають одне з одного; мають загальні джерела (міжнародно-правові договори) і єдину головну мету – захист прав людини як в мирний час так і під час війни.

При цьому, ключовою особливістю галузі МГП є її застосування виключно під час збройних конфліктів з метою обмеження засобів та методів ведення воєнних дій, захисту цивільного населення від впливу збройного конфлікту, яке ґрунтується у першу чергу на принципі гуманності.

Основними джерелами МГП є: Женевські конвенції про захист жертв війни від 12 серпня 1949 року із трьома Додатковими протоколами 1977 і 2005 року; Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року; Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах від 25 травня 2000 року та інші.

Важливим в контексті досліджуваного питання застосування міжнародних стандартів під час здійснення судового контролю у кримінальному провадженні є наведення класифікації принципів МГП: гуманності; захисту цивільного населення й об'єктів, жертв війни; обмеження засобів і методів ведення війни; поваги прав людини; не заподіяння зайвих страждань; відповідальності за порушення норм і принципів міжнародного гуманітарного права, а також виділяють принцип недоторканності (кожний має право на повагу до життя, фізичну і психічну недоторканність, на повагу усього, що є невід'ємною частиною його особистості); неприпустимість дискримінації (поводження з усіма людьми не повинне мати розходжень, заснованих на ознаках раси, статі, національності, мови, соціального походження, матеріального становища, політичних, філософських, релігійних переконань або яких-небудь інших подібних критеріїв); принцип безпеки (кожний має право на особисту безпеку) [5, с. 52-53].

В свою чергу, МКП об'єднує в собі як галузь матеріальні і процесуальні норми кримінального права, у тому числі, регулює процедурні питання досудового розслідування та судового розгляду міжнародних злочинів, у тому

числі воєнних злочинів. Особливістю МКП є те, що воно базується у тому числі на міжнародних договорах, які водночас є джерелом МППЛ і МГП.

Так, у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (1966), Женевських конвенціях (1949) і Додаткових протоколах до них (1977), а також в низці інших міжнародних договорів закріплені такі процесуальні принципи як: принцип законності, принцип гуманності, здійснення правосуддя тільки судом, презумпція невинуватості і право на захист, принцип рівності, принцип гласності судового розгляду, які впливають із загального принципу поваги прав людини.

У виняткових випадках Міжнародний пакт про громадянські і політичні права надає можливість державі відступати від певних прийнятих на себе зобов'язань під час введення на її території правового режиму надзвичайного стану [6].

До того ж стаття 15 ЄКПЛ також регулює порядок відступу від зобов'язань під час надзвичайної ситуації під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, однак частина друга статті 15 ЄКПЛ містить застереження, що таке положення не може бути підставою для відступу від статті 2, крім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій, і від статей 3,4 (пункт 1) і 7 [7].

У зв'язку з початком повномасштабних бойових дій Російської Федерації проти України 24 лютого 2022 року дерогації були пов'язані, зокрема, з ухваленням таких актів:

- Закон України від 14.04.2022 №2201-ІХ «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення порядку ведення кримінального провадження в умовах воєнного стану», яким викладено нову редакцію статті 615 Кримінального процесуального кодексу України [8];
- Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затверджений Законом України № 2102-ІХ від 24.02.2022 року із подальшими змінами [9];
- Закон України від 03.03.2022 № 2111-ІХ «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану» [10].

Отже, питання здійснення судового контролю у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану слід розглядати, у тому числі, через призму відступу Україною від частини своїх зобов'язань, визначених міжнародними договорами.

Разом з тим, якщо проаналізувати зміст процесуальних документів, які містяться у Єдиному державному реєстрі судових рішень, судді, слідчі судді під час розгляду кримінальних проваджень намагаються ретельно дотримуватися міжнародних правових стандартів, посилаючись, у своїх рішеннях, зокрема, на прецедентну практику ЄСПЛ [11].

Здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану, з огляду на специфіку нормативного регулювання цього процесу, зумовило встановлення особливих процедур, а правове регулювання інституту судового контролю у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану надзвичайно ускладнюється, оскільки обсяг прав і свобод людини помітно звужується. При здійсненні судового контролю у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану застосування міжнародних стандартів є важливим для забезпечення ефективного судового контролю та дотримання прав, свобод і законних інтересів людини у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану.

Перелік використаних джерел

1. Марчак В. Я. Судовий контроль за дотриманням прав людини згідно з кримінальним процесуальним законодавством України. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 141–146.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення – 14.11.2022).

3. Ляхівненко С.М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики. “Держава і право“. Випуск 51. С. 666-672. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34001/106-Lyakhivnenko.pdf?sequence=1>

4. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини. Навчально-методичний посібник за редакцією Бігняка О.В. Одеса, Видавничий дім “Гельветика“, 2019. – 165 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15563/%D0%91%D1%96%D0%B3%D0%BD%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%96%D0%B2%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%20%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Ярмакі В.Х. Галузеві принципи міжнародного гуманітарного права. «Південноукраїнський правничий часопис», 2017. С. 50-53. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1201/1/%D0%AF%D1%80%D0%BС%D0%B0%D0%BA%D1%96%20%D0%921-2017_%D0%9F%D0%A3%D0%9F%D0%A7.pdf

6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення – 14.11.2022).

7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 04 листопада 1950 р.) зі змінами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення – 14.11.2022).

8. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення порядку ведення кримінального провадження в

умовах воєнного стану. Закон України від 14.04.2022 №2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text> (дата звернення – 14.11.2022).

9. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022, затверджений Законом України № 2102-IX від 24.02.2022 року зі змінами. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення - 14.11.2022).

10. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення». Закон України від 03.03.2022 № 2111-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#Text> (дата звернення – 14.11.2022).

11. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106840123> (дата звернення - 14.11.2022).

Чубар

Аліна Романівна,

здобувачка вищої освіти
ННІ права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Шило

Ірина Вікторівна,

викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ПЕРЕДУМОВИ ЗАГОСТРЕННЯ

Проблемою загострення проблеми домашнього насильства перш за все є гендерні стереотипи, які прогресують, нав'язуючи думку про слабкість одного з подружжя. Вплив гендерних стереотипів на сфери життя людини є одним із найбільш важливих питань. Вони позначаються на свідомості суспільства та формують думку про певну поведінку людей. Гендерні стереотипи впливають на сферу застосування засобів невербального спілкування, в тому числі, тому що це є об'єктивно-значною частиною поведінки людини та може породжувати стереотипізацію у відношенні суспільства до того чи іншого засобу вираження своїх думок.

Варто сказати що дане питання займає значне місце у науковій розробці багатьох науковців, зокрема: Брайсон В., Кристева Ю., Аннамари Дж., Гриценко Е.С., Фуко М., Nowotny H., O'Brien Mary, Odih, P. Праці даних